

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravišтво Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Cenjene naročnike,

ki še niso poravnali naročnine za prejšnje leto, prosimo, da to store nemudoma, ker smo si sicer primorani jim list ustaviti. Hkrati pa opozarjamo one naročnike, ki plačujejo četrtletno, naj nam pošljejo denar v prvi polovici četrtletnega meseca, ker nam s tem jako olajšajo upravniške posle.

Upravišтво.

Solidarnost — internacionalizem.

S posebnim ozirom na stanovsko-šolsko političsko strem-ljenja slovenskega naprednega učiteljstva.

Danes, ko je prišlo že do skupnega nastopanja in združitve naprednega slovanskega in splošno naprednega učiteljstva v Avstriji, ko je solidarnost zadobila splošno mesto razsodnosti in treznosti, nihče več ne dvomi o potrebi interesnega združenja v točkah, v katerih soglašamo — in je trdno uverjen, da tako združenje nikdar ne znači narodnega izdajstva, čeprav se združimo z našimi narodnostnimi nasprotniki, a stanovskimi tovariši, temveč je to združenje koristno in potrebno interesnim skupinam, ne da bi postala ena od druge odvisna.

Tako soglašajo vse napredno učiteljstvo v Avstriji v onih točkah, ki so nam skupne in zanje tudi skupno nastopa. Danes nastopa vse napredno avstrijsko učiteljstvo za dve točki skupno, t. j. za gmetno situiranje vsega avstrijskega učiteljstva in da se pri preosnovanju državnega šolskega zakona ne krši načela naprednosti. Vsekakor se pa bosta družili obe napredni interesni skupini vselej solidarno, kadar pojde za kako skupno zadevo, za stanovske in šolske zadeve v državi. To so skupni smotri naše stanovske in šolske politike.

Kadar se pa zastopa narodnostne in specialne interese, tedaj pa nastopata ti interesni skupini vsaka zase. Torej nikakor nima v tem

ozirom naše združenje vpliva na krajevne in narodnostne razmere in tudi ne dovaja to združenje ne nacionalnih ne deželnih ne krajevnih organizacij in tudi ne posameznika do bodisi kakršnekoli odvisnosti.

V zgoraj označenih točkah je torej udeleženo naše internacionalno stališče in načelo, medtem ko ostaja krajevnim organizacijam in nacionalnim zvezam prosto izvrševati narodnostni in podrobni program.

Potrebno se nam je zdelo to omenjati, da se nas bo razumelo ob raznih prilikah; potrebno pa tudi v tem oziru, da se bo vedel vsak posameznik zanimati tudi za te kompromisne zadeve in se bodo z zanimanjem in disciplino posameznika laglje dosegli skupni smotri. Ni dovolj, da se zanimaš za organizacijsko gibanje v svojem okraju, temveč je neobhodna potreba, da se seznaniš z vsemi sklepi in naklepi višjih, nadrejenih organizacij in znaš tako zastopati ob vsaki priliki v njih označeno stališče.

Obsebi je umevno, da tako solidarno nastopajo tudi manjše organizacije medseboj v onih krajih in stvarih, ki se tičejo skupnih zadev. Nikakor nismo zadaj in vemo, da se tako že sedaj postopa, toda važno se nam je zdelo to konstatirati z ozirom na našo stanovsko-šolsko politiko in nje formuliranje.

Toliko o mejah in razmerju naše notranje stanovske in šolske politike, katere neobhodnost se nam kaže nujna potreba in s katero se moramo natančneje seznanjati i baviti.

Drugačno in večje je pa naše združenje na slovanski, t. j. na narodnostni podlagi, ker tu je naša solidarnost tem večja in vez tem trdnjša, ker tu so nam točke obilnejše in je več skupnih interesov. Slovansko-šolska in stanovska politika, ki smo jo započeli, nam obeta še obilnega sadu, ker je trenutek izbran srečno — ko je pričela slovanska večina dobivati svojo veljavo in bo tako začela dobivati svoje pravice, ki nam gredo. S splošnim političkim preobratom naj se pa vrši preobrat tudi v šolstvu, in naši „Zavezi“ je skrbeti, da bodo tla v tem oziru pripravljena. Program, ki se bo podal na zborovanju v Krakovem, nam

bo podal smeri, in tedaj bo dovolj prilike se natančneje baviti s tem vprašanjem in ga razmotrivati.

Skoro da nam ni potreba tu omenjati ene prvih zahtev, ki jih ima realizovati naša slovanska zveza, da se peča z reorganizacijo naših učiteljskih in jih napravi za vzgojevališča narodnega učiteljstva i. t. d.

Morebiti nam bo kdo predbacival, da smo z našo slovansko politiko pričeli napačno. Toda naj bo uverjen, da se zavedamo večjih in tesnejših jugoslovanskih interesov in smotrov, ki jih imamo zastopati, toda se nam v tem oziru stavi mnogo večje zapreke in ovire v druženju, nego za rešitev splošno slovanskega stanovsko-šolskega vprašanja.

Toda pride tudi do rešitve jugoslovanskega učiteljskega in šolskega vprašanja in gotovo bo to vprašanje velikega pomena ter bo zavzemalo eno prvih mest v vrsti vprašanj jugoslovanske vzajemnosti.

Naše vezi bodo postale tesne, ker bodo tesne vezi naših skupnih interesov. Naši smotri in stremjenja bodo pa v splošno korist in dobro jugoslovanskih narodov.

Tako smo obravnavali v glavnih potezah smeri naše stanovsko-šolske politike, s katere podrobnostjo se nam bo treba še natančneje baviti. Slovensko učiteljstvo naj se pa zaveda, da nas izven naše narodne stanovsko-šolske politike čaka važna analogat tudi z ozirom na izvennarodno stanovsko-šolsko politiko, da pri reševanju posameznih vprašanj zavzamemo tudi mi svoje stališče in mesto.

Preden končamo, naj se pobavim še nekoliko z našo slovansko stanovsko-šolsko politiko, saj je vendar prvi pogoj nastopanju slovanskega učiteljstva za lastne interese izven naroda, da se zavedamo, kaj hočemo zastopati, kaj so naša stremjenja in kaj naše težnje? Torej se nam je treba prej doma dobro pripraviti, preden poneseimo svoje zahteve in težnje ven. Naši notranji stanovsko-šolski boji nam v tem oziru ne bi škodovali, če bi bili

stvarni in načelni ter bi nam ne slikali koristolovstva in fanatizma. Prvi pogoj stvarnemu boju je pa zrelost, prvič stanovska zrelost in drugič političska zrelost.

Ne bomo natančneje slikali in črtali smeri pravega boja, ker bi itak pri naših stanovskih nasprotnih tovariših padlo vse na nerodovito tla. Skoro neumestno bi se nam zdelo črtati tu naš podrobni program, ker so se posamezne točke že vse obravnavale in smo o njih pisali, da mora biti na jasnem o njih vsakdo, ki je opazoval naše delo. Konstatovati pa moramo, da je premnogim slučajem uskoštva vzrok tudi malo zanimanje in mala izobrazba, tako da si imamo le čestitati, da se izločujejo taki elementi, ki bi nas v odločilnih trenotkih le ovirali.

Odločno moramo stopati preko teh ne-disciplinirancev — disciplina je znak zrelosti — a tudi preko onih neorganizirancev, ki so nam le balast in se okoriščajo z našim delom. Če se bomo hoteli truditi z njimi, nam znači to potrat časa, če pa bomo stopali preko njih do naših nadaljnjih smotrov, bo to njih poguba, ker ne pojdejo z nami in bodo zaostali za duhom časa.

Z vztrajnim notranjim delom in z uspešno vnanjo stanovsko-šolsko politiko bomo torej zadržali te parasite v naših vrstah, ne da bi se nam bilo potreba z njimi posebe baviti in ne da bi se bilo bati od njih kakega okuženja. Naše delo je zasnovano na bodočnosti in trajnosti, in so uspehi neizogibni. To pa, kar oni imenujejo uspeh, je le hipnost slučajja političskih tokov, in rekli bomo: Bili so! Dixi.

K izpremembi šol. zakonov v Istri.

Že lansko leto je sklenilo „Slov. učitelj. društvo v Istri,“ da bo delovalo na to, da se izpremene deželni zakoni: 27./7. 1875, št. 13, 30./3. 1870, št. 20, in 3./11. 1874, št. 29. V ta namen se je izbralo tri odseke, katerih

LISTEK.

„Slepa ljubezen.“

Due 19. in 20. pret. m. se je Krčanom nudi izreden užitek; predstavljala se je namreč A. Peskova „Slepa ljubezen“.

Ker se je ta igra že prej na Štajerskem trikrat* predstavljala, in so ob tej priliki tudi kranjski časopisi poročali o nji, ne bom tu navajal njene vsebine, ker je ta čitateljem občinstvu že itak znana; usojam se le kot nepristranski opazovalec poročati širši javnosti o tem, kar je med uprizoritvijo meni pa tudi drugim polnilo dušo.

Da, dragi mi tovariš učitelj, kolikor glav šteje tvoj razred, toliko različnih duš je izročeni tvojim oskrbi. Ti seješ v te duše zlata zrna resnice, in žarko solnce tvoje velike ljubezni do mile mladine pa jih ogreva in zbujajo življenju; sočutje, potrpežljivost, pravičnost

* Dobova, Ptuj, Celje.

in druge lepe lastnosti tvojega kremenitega značaja pa so oni čisti vir, ona blagodejna rosa, ki krepča in napaja, kar si ti vsejal. Otroci te ljubijo, spoštujejo, tvoje besede so jim svete. Doma, na paši, na poti, povsod jim je tvoja podoba pred očmi in jih spremlja kot dobri angel varuh pri vsem njihovem dejanju in nehanju (Andrej, Tonek). Da, ako bi bilo pri vseh tako! Toda, komu zori pšenica popolno brez plevla? Pri marsikom izmed učencev zapaziš, da kaže še precej dobre volje, pa vendar troji opomini ne zaležejo, učenci se vedejo nasilno in predrzno; doma čez učitelja zabavljajo in dajejo otrokom potuho. (Franč-k.) Žalostna resnica pa je tudi, da se dobijo učenci, ki so še slabši od Frančeka; njih srce je že v nežni mladosti popolnoma zakrknjeno. To so otroci staršev, ki živijo v večnem prepiru med seboj, ki zakonska drug drugega črtita in sovražita, ki do svojih otrok ne čutita sicer nikake ljubezni, ki pa vendar v lepi edinosti kolneta in zabavljata čez šolo in učitelja, če jih ta sili k rednemu šolskemu obisku in če jih za prestopke kaznuje (Erženov Jože). Toda

zakon narode je tak, da se vse, kar je do-brega, poplača samo in tudi nobeno zlo ne ostane nekaznovano. Tudi v tem oziru odgovarja drama naravnemu razvitku. Franček se pobije na mejniku, ki je pri njem nasilno ravnal s svojimi tovarišema Andrejem in Tonkom — v smrtni nevarnosti je njegovo življenje. Ta nesreča izpametuje njegove ošabne starše, da spoznajo ter obžalujejo svoje krivo početje. Kot nekaka vrzel pa se nam je videlo, da smo v drami pogrešali ono roko pravice, ki doleti tudi Erženovega Jožeta za njegove hudobije. Če ta tudi ne nastopi več kot enkrat, je on vendar oni zli duh, ki je zavajal Frančka in bil takorekoč kuga celega razreda. Misleči gledalec se tedaj nehoti vpraša: „Kaj pa je bilo z Erženovim Jožetom?“

Pa drama ne bi odgovarjala načelom prirodnega razvitka, ako bi v njej le razni prestopki in razne pregrehe dobile zaslužen kazni; treba je tudi dobra dela in vrline spodobno plačati, treba je, da tudi Andrej in Tonek prejmeta plačilo za njuno lepo vedenje in upre-dovanje v šoli. V ta namen je pisatelj v glavno

ulogo kaj spretno vpletel ulogi Janeza in Mi-mike. Oba sta bila pošteno vzgojena, in šola pa jima je izbistrila um in obogatila srce z lepimi nauki. Ljubezen, ki se med njima zbudi, je čista in sveta: brez blimbe, brez divje strasti. Da najde tako ljubezen, bistra glava in pošteno srce priznanje in podpora tudi od drugih, se vidi na tem, da dobita zaradi omenjenih svojih lastnosti pri graščaku Dolinarju kot oskrbnika njegove graščine dobro službo.

Igra je napravila na občinstvo velik vtisk. S posebnim zanimanjem in odobravanjem so ljudje opazovali nastopanje in igranje nežne šolske mladine, ki je svojo nalogo v vsakem oziru tako dobro izvršila, da se je temu vsak čudil. Bilo je pač treba veliko truda in vztrajnosti tako od režiserjeve strani (M. Hočevar), kakor tudi od strani šolarjev, ki so s svojim sigurnim nastopom pokazali, da niso samo v šoli na svojem mestu, ampak da jim tudi pred občinstvom ne vpadе pogum. Kretnje, govorjenje in petje — vse je bilo prav naravno gladko in lepo. Samo hudobni Erženov Jožek se je nam zdel premalo hudoben.